

Dailės objekts aplinkoje – „LATO“

atidengimas

Sausio 10 d. Livonijas ordino pilyje buvo atidengtas paminklas mūsų buvusiai nacionalinei valiutai – dailės objekts aplinkoje „LATAS“.

2014. 2014 m., netrukus po perėjimo prie euro, Ventspilio muziejaus direktoriaus pavaduotojas, vyriausiasis mokslinis darbuotojas Armandas Vijupas sugalvojo paminklą latui kaip nacionalinei valiutai, kuris būtų miesto aplinkoje ir primintų buvus latą – vieną iš valstybingumo simbolių greta herbo, vėliavos ir himno.

Susitarimas dėl aplinkos objekto vietos, kad ji būtų piliakalnyje prie Ventos, buvo ilgų diskusijų rezultatas – prieš tai kaip galima jo vieta buvo siūloma Turgaus aikštė, Turgaus ir Pilies gatvių sankryža, Rotušės aikštė arba Pilies gatvės ruožas prie sankryžos su Janio gatve.

Iš pradžių Armando Vijupos pasiūlyta idėja buvo kur kas kuklesnė nei sausio 10 d. atidengtas paminklas – „lašiša“. Pirminis pasiūlymas buvo „ant grindinio pamesti pinigai“ – tam tikroje vietoje miesto grindinyje įtaisytos padidintos latų ir centų monetos bei informacinė lenta. 2021 m. pradžioje buvo paskelbtas atminimo ženklų projekto konkursas, kuriame pateiktas rekordinis kiekis pasiūlymų – 21 projektas. Geriausiu pripažintas bendras žinomo skulptoriaus Glebo Pantelejevo ir architekto Andro Veidemanio darbas, kuriame pavaizduota lašiša, šokanti iš vieno lato monetos.

Ventspilio istorija susijusi su latu. 1926 m. Ventspilio uoste buvo iškrautos Londone nukaldintos sidabrinės latų monetos. Atsitiktinis, bet reikšmingas istorinis faktas. Latams skirtu atminimo ženklų idėja yra originali Baltijos mastu, bet ne nauja, prisiminus kitų šalių patirtį. Atėnuose pastatytas paminklas drachmai – 2500 metų senumo Graikijos nacionalinės valiutos vienetui, Fuengirolos mieste Ispanijoje – paminklas Ispanijos lirai, Riečio mieste Italijoje – paminklas Italijos lirai, ir visa tai susiję su perėjimu prie euro. Dabar prie šių memorialų ir paminklų prisijungė ir Ventspilio atminimo ženklas. Prisijungė su meniniu požiūriu gražiausiu šio pobūdžio paminklu, ir tai įrodo, kad nepamiršome lato ir mokame gerbti savo istoriją.